

CURINITUTARI

Hutarieca Mieme Xapayari Que

Mütivarunü'airi Papuru

Vaürisica

¹ Ne Papuru necanixevaüritüaca. Cürisitu Qesusi nü'ari pünesi'ayeitüa, caneneyenü'ani müpaü mütinaquecü Cacaüyari. Ta'iva Timuteumatü tenixevaüritüaca Curinitusie xemütama xemüyutixexeüriva, Cacaüyari teüterimama xemühüme. Yunaitü xemupasie hesiena mieme naisarie 'erisitaruyarisie xemütama 'Acaiyasie tenixevaüritüaca.

² Cacaüyari müta'uquiyari Ti'aitame Qesusi Cürisitumatü, xüca 'aixüa mete'u'iyarini xehesie mieme, xüca mexepitüaca xemüca'uximatüariecacü yu'iyarisie.

Papuru que müti'uximatüariecai

³ Que mü'ane Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu mücacaüyarieya mü'uquiyarieya, mücü hepaüsita 'aixüa queticuxaxasivani. Mücü ta'uquiyaritütü catiniyucanenimayaca, Cacaüyaritütü naimecü catiniyuparevieca.

⁴ Mücü taheyemecü cataniparevieca te'uximatüariecacu, tameta temüyüvavenicü naimecü temüvapareviecacü hipame sepa que memüte'uximatüarie, Cacaüyari mütatipareviepaü tame.

5 Tame yemecü que temütecuine Cürisitu mütiucuinixüpaü, müpaüta yemecü tecatenipareviyaca mücü yatatipitüacacu Cürisitu.

6 Sepa temü'uximatüarie, mücücü xecanipareviyacuni xeme, xenitavicueisitüariecuni que temüyüa. Me sepa temüpareviya, mücücü xecanipareviyacuni xemeta quepaucua xemüte'uca'eniva xete'ucacucuinetü que temüte'ucacucuíne tame.

7 Yuri que temüte'erie xehepaüsita, tepütürücariyari. Müpaü tepütemate, xeme tahamatü que temütetaxevi yaxaicüa tete'ucacucuinetü, müpaüta xeme tame tecanitaxevicacuni tanaitü tepareviyatü.

8 Ta'ivama peuyevese müpaü xemütemaicacü, cui tepe'uximatüariecai 'Asiya cuieyarisie te'u'uvatü. Cuini mieme püthetecai yemecü, tepüca'iquemacai. 'Asitepücatemaicai xüca tetavicueniquecaitüni ya temütecuiniquecai.

9 'Asita ta'iyarisie müpaü tepütetacühüavecai, tepücuiniquecai. Peru müpaü tiniuyüni tahesie yuri temücate'eriecacü, Cacaüyarisie püta, que mü'ane müquite müvaranucu'uitüvasie, mücüsie yuri temüte'eriecacü puyü.

10 Mücü cataniutavicueisitüani capa müpaü tete'ucuinicü. 'Uxa'atüni varie pütasitavicueisitüanita, que mü'anesie yuri temüte'erie. Tavarita catanitavicueisitüamücü,

11 xeme xetasipareviacacu xe'ivavirietü Cacaüyari tahesie mieme. Müpaü xeteyurieyu, yumüiretü pamüpariyusi mecanipitüacacuni tahepaüsita, yametemaitü que temütemiqueie yumüiretü memüyunenevicü.

Titayari Curinitusie pücahetüa Papuru

¹² 'Aixüa temutiyuanenicü müpaü tepaitüca tahepaüsita, ta'iyarisie 'aixüa tepütetamate que temüyüa 'ena cuiepa. Müpaü tepütemate, Cacaüyarisie mieme tepasietü tepüyüa, 'aixüa tetehecüasietü tepüyüa Cacaüyari que mütatipitüa. Teüteri vahepaü que memütemaivave tepüca'yüa, masi Cacaüyari yatatipitüacacu 'aixüa que mütiuca'iyari, müpaü püta tecaniyüaca cuiepa memütama vahesüa, xehesüa yemecü müpaü tepüyüa.

¹³ Taxapa que müti'eniüriücü xeicüa, que xemütatemate, müpaü xeicüa te'utiyuatü tepütexe'utüirie. Siqueresü xepütasihetima peru 'esiva xeicüa,

¹⁴ 'aixüa püyüniqeyu xüca naimecü püta xetasihetimanique, müpaü xetemaitü, mücü tucarisie quepaucua munuani Tati'aitüvame Quesusi, 'ana xepüyüvaveni 'aixüa xemutiyuanenicü xetasiha'erivatü, yaxaicüa 'aixüa temutiyuanenipaü tame texeha'erivatü.

¹⁵ Müpaü yuri nemüti'eriecaicü xehepaüsita, 'ayumieme müpaü nepütinemaicai, hutacüa xehesüa nepunuaniquecai xaüsie necaheta'aveme meri, tixaütü nemütixeminicü.

¹⁶ Xehesüa neheta'ame Maseruniya cuieyarisie nepüyemiecai, tavari Maseruniya neheyeyame xehesüa nepunuaniquecai xemünesi'anunü'anicü Cureya cuieyarisiepai.

¹⁷ Que xetecu'eriva, müpaü netinemaitü yacü xeicüa netinepatacai. Teüteri vahepaü neyüanetü netinematetü, Hü ne'utaitü, que netinepata Tixaü ne'utaitü.

18 Yapüticamie Cacaüyari que maine. Yaxe-icüa tame que temütexetahüave, taniuqui pücahuta, püyuxevi. Xüca müpaü reuyeveca Hü temutiyuanenicü, Tixaü tepüca'utiyuane, ya Tixaü xüca reuyeveca temutiyuanenicü, Hü tepüca'utiyuane.

19 Cacaüyari nu'aya Cürisitu Qesusitütü xehesüa canicuxaxasivacaitüni tetecuxatacacu ne Sirivanu Timuteu. Niuqui mücü hepaüsita manuyüne pücahuta, püyuxevi müpaü 'anetü mühücücü Cürisitu.

20 Nai que mutayü Cacaüyari quename tiyurieni, mücüta niuqui pücahuta, püyuxevi Cürisitu meye'atüacü. 'Ayumieme quepaucua 'aixüa temutiyuane Cacaüyari hepaüsita, tepüyüvave müpaü temutiyuanenicü, Müpaü cani'aneni, te'utiyuatü, Cürisitu müpaü mütiuyuricü.

21 Mücü Cacaüyaritütü canihücütüni que mü'ane mütasiseiriya xeme tame Cürisitusie temüteviyanicü. Mücü heiserie pütasi'upitüa,

22 yuhesie mieme pütasi'u'inüaritüa, ta'iyarisie yu'iyari pütasi'upitüa 'inüaritüme mümasiücünicü tita tahesie mütinaque.

23 Ne nepitahüave Cacaüyari netucari munesinavairienicü xüca neti'itavani que nemaine. Nepacunua 'axa nemücaxeretahüavecü. 'Ayumieme Curinitu nepücahetüa tavari.

24 Müpaü tepücahaitüca tetexe'aitüacutü yuri que xemüte'erie. 'Aixüa xecaneuti'uni yuri xete'erietü. Masi müpaü tepaitüca xehamatü tete'uximayatü xemüyutemamaviecacü.

2

1 Müpaü nepütinemaicai 'ana, 'aixüa

pücayüniqeyu xüca tavari nenuanique xehesüa nexehieveritüatü, netinecühüavetü.

² Xüca nexehieveritüacaque xeme, quepaicü pünesitemavieritüaniqueyu ne. Nexehieveritüacacu que xenetetemavieritüaniqueyu.

³ 'Ayumieme xapa müpaü nepütü'utüa, capa nenuayu menesi'uheieveritüanicü müme meuyevese masi memünesitatemavieritüanicü püta. 'Ipaü yuri nepütü'erie yunaime xehepaüsita, xüca nenetemavieca ne xemeta xepüyutemamavieca yunaitü.

⁴ Cui ne'uximatüarietü 'ana, nesaipünarietü ne'iyarisie müpaü netinixe'u'utüirieni vaüca ne'utaşatü. Peru xemüheieveritüariēcacü yanepücatü'utüa, masi müpaü xemütemaīcācū vaüca que nemütixenaqui'erie yanepütü'utüa.

Papuru que müreiyehüviri tevi 'axa mütiyuriēcai

⁵ Xevitü que mütiyuriēcai pücanesi'uheieveritüa ne, masi neca'anuhaitüamütü nepaine siquere 'es-iva püxeheieveritüa xeme yunaime.

⁶ Mücüsie catiniunaque que xemüte'itatacuritüacai xe'uyu'enieca.

⁷ 'Ayumieme xepüyüvave masi xemüteheiyehüvirienicü hicü, xepüyüvave xeminütüanicü mücū tevi, capa 'utaxütüarienicü yuheieverietü 'anayuhayevamecū.

⁸ 'Ayumieme vaüriyarica necanixepitüaca xemi-hecūasitüiyanicü que xemüte'inaqui'erie.

⁹ 'Ayumieme müpaü nepütixe'u'utüirrie, yanemütimaīcācū nexē'inüatame xüca naime hepaüsita yaxetecahuni.

¹⁰ Que mü'ane xemüteheuyehüviri, neta yaxaicüa nepüreyehüviri. Que nemüreyehüviri, sepa hesiena nemücatihüpacai ne, nexeha'erivatü yanepüreyehüviri Cürisitu nesixeyacacu,

¹¹ capa Cauyumarie tasicuamanacü. 'Aixüa tepütemate que mütiyuruva 'iya.

Que mütiyu'iyaritüacai Papuru, Türuhasisie 'uye-icatü

¹² Mericüsü, Türuhasi necaninuani niuqui 'aixüa manuyüne Cürisitu hepaüsita para nemüticuxatanicü, peru quitenie sepa müreyepiyacai nehesie mieme Ti'aitamesie que nemütiviya nemüticuxatanicü,

¹³ nepüca'uxipiecai ne'iyarisie, nemücaheitaxeyavecaicü ne'iva Titu. Nevarutateütüaca masi necaneyeyani Maseruniya cuieyarisiepai.

Que mütatihecüatüa Cürisitusie teteviyacacu

¹⁴ Masi Cacaüyari pamüpariyusi quepitüarieca. Mücü yuheyemecü pütasihecüatüa Cürisitusie que temüteviya, teüteri vahüxie tasicuvitünetü yu'utüma. Tacümana naisarie müpaü catinihecüatani visi que mü'itüarie Cürisitu xüca maica.

¹⁵ Tame 'inüari tecanihümetüni 'ücu visi mü'üapaü Cacaüyari que mütatixeiya, temi'eritüacü Cürisitu que müti'ane. Mümeta memütavicueisitüariexime que memütatexeiya, memücuixime meta que memütatexeiya tecani'inüaritüni.

¹⁶ Memücuixime vacü tepümüqui'üa temüva'eritüacü que memütecuini, peru müme memütavicueisitüariexime vacü tepütucari'üa

temüva'eritüacü que memüte'ayeyuyurini.
Merücüte, quepaicü piquema 'icü naime.

17 Tame yumüireme vahepaü tepüca'anene.
Harerusixi vahepaü tepücatetacuamana Cacaüyari
niuquieya tecuxatatü. Masi 'aixüa tetehecüasietü,
Cacaüyari que mütareyenü'a, Cacaüyari
tasixeiyacacu teyüatü, Cürisitusie teteviyatü
müpaü tetenicuxatani.

3

Que temüte'uhüritüarie türatu mühecuca hepaüsita

1 Müpaü te'utiyuatü tavari tete'isutüa para
temühecüacacü xemütasimaicacü 'acu. Hipame va-
hepaü que teteheiyehüva xapa mütasihecüatüacacü
temümarivanicü, yaxemüte'u'utüiyarianicü
yaxemüteti'utüanicü nusu.

2 Xeme taxapa xecanihümetüni ta'iyarisie
müre'uxa. Yunaitü teüteri mepüyüvave
memititerüvanicü müpaü memütetimanicü
mexexeiyatü.

3 Xecanimasiücünü xeme Cürisitu xapaya
xehümetütü yatetehüritüariecacu tame. Mücü
xapa tauxicü püca'utüarie, Cacaüyari mayeyuri
'iyarieyacü püta pü'utüarie. Tetesie pücare'uxa,
vaisie püta teüteri va'iyarisie püre'uxa.

4 Cürisitu yatatipitüacacu, müpaü tetetamaitü,
yuri teteni'erieca Cacaüyarisie.

5 Müpaü te'utiyuatü 'asitepücahaitüca
quename tacümana tixaütü teyüvave, tacümana
tixaütü temüte'usutüa tepücatecu'eriva. Masi
que temüteyüvave, Cacaüyari yatatipitüacacu
tepyüvave.

⁶ Mücüri que mütatiupitüa, pütasi'uhüritüa türatu hecuame hepaüsita. Peru 'utüarica hepaüsita xeicüa pücatasi'uhüritüa, masi 'iyarisie mieme hepaüsita püta pütasi'uhüritüa. 'Utüarica hexeiyatü xeicüa canimümücü, peru yu'iyarisie heixeiyatü tucari canipitüaricamücü.

⁷ Mücü türatu cümana mümüni visi 'anetü ninuani tetesie müre'uxacai Muisexi que mütiuhüritüarie. 'Ixaherisixi teüteriyari mepüçayüvavecai memi'ixüarienicü Muisexi hüxieya, visi mayexavatücaicü sepa mayeyeiximecai.

⁸ Mericüte, masi vaücava visi cati'aneni türatu 'iyarisie mümieme xüca hepaüsitana hüritüarieca.

⁹ Xüca visi 'uyüni yatihüritüariecacu türatu hepaüsita cümana teüteri memütixani'eriva, masi vaücavamecü 'anayuhayevamecü visi pütüyüni yatihüritüariecacu türatu hepaüsita cümana heiserie memüpitüarieca.

¹⁰ Mücü meta, tita visi müti'anecai visi pücatiyuxexeiya hicü, 'iya püta cuini mieme visi 'anetü me'ivacü.

¹¹ Tita mayeiximecai visi pü'anecai, peru masi vaücava visi cani'aneni tita mücatixüve.

¹² Müpaü yuri temüte'eriecü, 'ayumieme cui tetayetuatü tepütecuxata.

¹³ Muisexipaü tepüçayüa, 'ixuriquicü que müreyucunacai 'Ixaherisixi teüteriyari yuheyemecü memüca'ixeiyacü, que mürayeyeiximecai.

¹⁴ Mücü teüteri me'u'itutupetü menacüne que memüteyu'iyaritüacai. Hicüque yaxecüa mücücü 'ixuriquicü heyucunatü caniyuhayeva quepauca mütiterüvarüva Türatu Meripai Mieme xapa-

yari. Pücaheucuyepiva, Cürisitusie tiviyacacu xeicüa püca'unarüva.

¹⁵ Masi hicüque Muisexi xapaya titerüvarüvacacu, mücü 'ixuriqui heuyucunatü canacavüre va'iyarisie.

¹⁶ Peru que maine, Quepaucua ta'aurie mave 'itahüaveque Ti'aitame, 'ana heucunatü caninavai-yariemücü, 'anuyütü, müpaü pü'ane.

¹⁷ Mericüsü Ti'aitame haitü 'iyari canixatani. Haque Ti'aitame 'iyarieya meyeica, tevi caniyünü'aca mana.

¹⁸ Tame tanaitü tahüxie caheucunacacu tepihēcüata Ti'aitame visi que müti'ane, sepa yüxaüyemecü, xicürisie que mütihecüata tevi. 'Ayumieme tepücupasiva, visi te'ananetü tepacünirüme, hepaüna te'ananetü tetetaxexey-atü tete'acünirüme. Ti'aitame 'iyaritütü müpaü catiniyurieneni.

4

¹ 'Ayumieme müpaü tetehüritüarietü tepücavaüripie, masi que temütenenimayasie tepüyüa.

² Peuyevese hipatü memüyuteteviyanicü 'avie que memüteyurie, peru tame tecate-niutixani'erieni mücü naime. 'Atepüca'u'uva teteta'irüviyatü, ha tepüca'inütüa Cacaüyari niuquieya, que mütivaiyacü püta tetecuxatatü. Masiücüme tepeyeitüa tita yuri müraine, Cacaüyari tasixeyiacacu tepütahecüata, yunaitü teüteri yu'iyarisie müpaü memütemaicacü quename yuri.

³ Taniuqui 'aixüa manuyüne sepa meucuname, memütümaiariexime que memüte'i'enie xeicüa ca-neucunaca.

⁴ Hicü miemete vacacaüyari canivacüpiriyaxüani müme yuri memücate'erie que memütëyumate yu'iyarisie, capa hecüariya me'uxeiyacü, niuqui 'aixüa manuyüne Cürisitu que mütimarive manuyüne que mütivahecüariviyaqueyu. Mücü Cürisitu Cacaüyari cani'inüarieyatüni, hepaüna pütüyuxexeya.

⁵ Mücü meta, tame tepücatecuxata tahepaüsita, masi müpaü püta tepütecuxata, quename Cürisitu Qesusi ti'aitame hücü te'utiyuatü, quename tame xeparevivamete tehüme Cürisitusüa temümiemetecü te'utiyuatü.

⁶ Que mü'ane Cacaüyaritütü müpaü mutayü, Hecüariya yüvipa que'uneni, 'utaitü, mütütütü catanihecüariyani ta'iyarisie. 'Ayumieme yatete'imaitü Cacaüyari que mütimarive, Cürisitusie que mütimasiücü, tecanihecüariviyarieca.

Que temüte'ayeyuyuri yuri tete'erietü

⁷ 'Icü naitü cui püraye'axe, peru haxuta tecaneix-eiyani xeicüa 'icü türücariya, mümasiücünicü Cacaüyarisüa mümiemecü, tahesüa mücamiemecü.

⁸ Sepa naimecü temü'uximatüarie, tepücaha'ivarie. Sepa 'asitemücatemate que temütëyurieni, tepücavaüripie.

⁹ Sepa temeutaveiyariexüa, tepücacu'eiriva. Sepa tematixüriya, tepüca'utümaiylie.

¹⁰ Taheyemecü tepücuixime tavaiyarisie, Qesusi que mütiumü. 'Ayumieme tucari

canimasiücüni tavaiyarisie, Qesusi que mürayeyuri canimasiücüni.

11 Tame temayeyuyuri taheyemecü teniyetuiyani temücuinicü Qesusisüa temümiemetecü, mümasiücünicü tavaiyarisie que mürayeyuri Qesusi, sepa temücuixime.

12 'Ayumieme tecuiximetü tecaniyüaca, xemesü xe'ayeyuyuritü xepüyüa.

13 Que müre'uxa, Yuri nepütiuta'erie, 'ayumieme neputaniu 'anuyütü, tameta yaxaicüa tepüte'u'iyari. Yuri tepüte'erie, 'ayumieme teputiniuca

14 müpaü tetemaitü, que mü'ane menucuquetüa Ti'aitame Qesusi, mücü catananucu'uitüamücü tameta Qesusipaü, xehamame meta catanaye'atüamücü yuhesüa.

15 Müpaü naitü catiniyümücü xehesie mieme. 'Ayumieme mücü yeme 'aixüa tiuca'iyaritü yumüireme vahesie mieme, pamüpariyusi canipitüariecamücü. Mücü Cacaüyari visi que müti'ane canicuxaxasivamücü.

16 'Ayumieme tepücavaürapie. Sepa herie temütüpünirüme, tateüta tecanihecuariyarieca tucaricü.

17 Pücahahete, que temüte'uximatüarie hicü, 'epücareutere. Peru yatete'uximatüarieme, taheyemecü cui visi 'anemecü tepü'icatüarieca mücaxüvecü.

18 Peru tepüca'icuvautüve tita temütexeiya, tita temücatexeyavave püta tecanicuvautüveni. Tita temütexeiya 'apücatiterive, tita temücatexeyavave püta yuhayemecü 'apütiterive.

5

¹ Müpaü tecatenimaica, xüca ca'unarieni 'icü xamaru haque temayetei 'ena cuiepa, qui tecanex-eiyani Cacaüyari mütasipitüa mamacü mücaveviya yuheyemecü 'amuve muyuavisie.

² Mücü meta, müpaü te'ananetü teniu'aivani te'itücutü haque temayeteni taheima mieme.

³ Müpaü tete'itüme yemecü tepücamamaveni.

⁴ 'Icü xamarutüa te'ayetetü teniu'aivani tesaipünetü. Tasüari tecaheutaquemaripicutü, masi tepeitücuni, tita mürayeyuri yuhesie mixeviriyanicü tita mütimüxime.

⁵ Mericüte, Cacaüyari canihücütüni que mü'ane müta'utivevie müpaü mütiyünicü. Mücüta yu'iyari cataniupitüani 'inüaritüme mümasiücünicü tita tahesie müтинаque.

⁶ 'Ayumieme ta'iyari tepucayesa taheyemecü. Müpaü tepütamate, mexi tavaiyarisie te'u'uva, Ti'aitamesüa tepüca'u'uva.

⁷ Yuri tete'erietü tecaniu'uvani, te'ixeyatü tepüca'u'uva.

⁸ 'Ayumieme ta'iyari tepucayesa, tepütavaüriya masi temicu'eirienicü tavaiyari, Ti'aitamesüa püta teme'uvanicü.

⁹ 'Ayumiemeta tecanitamexütüaca teminaqui'arütüanicü sepa 'uva temu'uva sepa hesüana temu'uva.

¹⁰ Caneuyevecani tanaitü temasiücütü temayeitüarienicü Cürisitu 'uvenieya hüxie haque mütatücu'ivaviya, taxexütü temüte'apiniyarienicü 'aixüa que temüte'uyuri'axa que temüte'uyuri, tavaiyarisie te'u'uvatü que temüte'uyuri.

Que temütehüritüarie, temütecuxatanicü, teüteri Cacaüyarimatü 'aixüa memüteyuxeiyanicü

11 'Ayumieme müpaü tetemaitü, müpaü que müreuyevese müreiyehüvirienicü Ti'aitame, yuri teteniva'eritüaca teüteri. Tecanimasiücünü Cacaüyari que mütatixeiya. Yuri tepüte'erie quename temasiücü xemeta que xemütatexeiya, que xemüteyumate yu'iyarisie.

12 Müpaü te'utiyuatü tavari tepüca'isutüa tetahecüatatü xemütasimaicacü. Masi müpaü te'utiyuatü tecanixepitüaca 'aixüa xemutiyuanenicü xetasiha'erivatü, niuqui xemexeiyanicü cümana xemüvata'eiyacü müme herie mieme xeicüa meha'erivatü 'aixüa memutiyuane yuhepaüsita, 'iyarisie mieme memücaha'eriva 'aixüa me'utiyuatü yuhepaüsita.

13 Sepa 'asitemücatemate, Cacaüyarisie mieme teniyüaca. Me sepa temütemaivave, xehesie mieme tepüyüa.

14 Cürisitu mütasinaqui'eriecü, 'ayumieme tinaquemecü tepüyüa, tepüca'yüvave yücü temüteyuriecacü. Müpaü masi tepütehetime, xevitü yunaime vahesie mieme caniumüni, 'ayumieme yunaitü mepucui.

15 Mücü meta, yunaime vahesie mieme pümü, müme memayeyuyuri yuhesie mieme memüca'ayeyuyurinicüri, que mü'ane vahesie mieme mumü manucuquetüarie, mücüsie memiemetetütü püta memüyüacacü.

16 'Ayumieme hicü xeime tepücamate teüteri que memüte'imate. Sepa temimaicai Cürisitu teüteri que memütehe'eriva, hicü müpaü tetehe'erivatü tepüca'imate.

17 'Ayumieme xüca Cürisitusie tiviyani, yücü 'anetü tiniunetüarieni. Tita meripai mütimieme cananucayune. Camü, naitü yücü 'anetü nayani.

18 'Icü naine Cacaüyari catiniusutüani. Mücü pütasi'upitüa 'aixüa temütetaxeiyanicü hamatüana, Cürisitu müpaü mütiuyuricü. Cataniuhürütüani temütecuxatanicü, hipatüta hamatüana 'aixüa memüteyuxeiyanicü,

19 müpaü te'utiyuatü, Cacaüyari Cürisitusie tiviyatü müpaü pütivapitüa cuiempa memütama hamatüana 'aixüa memüteyuxeiyanicü, vahesie pücatihüpa 'axa memüte'uyuricü, masi pütasi'uyetuiiri mücü niuqui 'aixüa que temütetaxeiya hamatüana manuyüne, te'utiyuatü.

20 'Ayumieme Cürisitu nü'arimama tecanihümetüni, hesiena mieme tecaniutiniucani, müpaü tetemaitü, Cacaüyari canixetuicani müpaü te'utiyuanecacu, Cürisitusie mieme te'utiniutü vaüriyarica tecanixepitüaca, Cacaüyarimatü 'aixüa xemüteyuxeiyanicü.

21 Que mü'ane 'axa mücatiyurievecai Cacaüyari müpaü piyuri 'axa tiyuruvamepaü mü'itüarienicü tahesie mieme, tame hesiena teteviyatü heiserie temexeiyanicü Cacaüyari heiserie que mütiyupitüva.

6

1 Mücü meta, hamatüana müpaü tete'uximayatü, vaüriyarica tecanixepitüaca xeme, xe'itanaqui'erieme tita Cacaüyari mütixemicua 'aixüa tiuca'iyaritü, xüanacüa xemüca'itanaqui'erienicü.

2 Müpaü paine,

Tucari 'aixüa mü'anesie
 Nemanü'enieni,
 Tucari 'aye'acu

Xemütavieisitüarienicü
 Nemanüparevieni.

Camü hicü tucari 'aixüa mü'ane
 canihücütüni, camü hicü tucari canaye'ani
 xemütavieisitüarienicü.

³ Ni xeime tepüca'ucununuitüva tixaütü
 hepaüsita, 'icü hürütüarica capa 'useviximariecacü
 que temütehürütüarie.

⁴ Masi Cacaüyari teparevivamete tehümetütü
 naimecü tepütahecüata. Vaüca tepüte'uca'eniva
 te'uximatüarietü, teteheuyehüatü, tetatexietüvetü,

⁵ tecuveivatü, te'anutaxürivatü, teüteri meyux-
 amurietüvecacu, tete'uximayatü, tucari tecahütü
 cusicü 'icuaicü.

⁶ Tepü'itiya, tepütemate tita müreuyevese, müixa
 tepüvanevie hipame, 'aixüa tepüte'u'iyari, 'Iyari
 Mütiyupata tepexeiya, yacü tepücatetacanaqui'erie,

⁷ yuri tepütecuxata, Cacaüyari türücariyaya
 tepexeiya, heiserie temupitüariécü cuya
 tepüaya tepupitüarie naisata mieme cümana
 temütacuitüveni.

⁸ Visi tetexeiyarietü 'axa tetexeiyarietü yaxe-
 icüa tepüyüa, 'axa tetecuxaxasivatü 'aixüa tetecux-
 axasivatü yaxeicüa tepüyüa. 'Irümarü tepüxasiva
 peru yuri tepütecuxata,

⁹ quename tecamariva meputiyuane peru
 yunaitü mepütasimate, quename tecuixime
 meputiyuane peru camü tepayeyuyuri,
 quename tetatacuritüariexime meputiyuane peru
 tepücacui'iva,

10 tepütaheiveri peru taheyemecü
 tepütatemamavi, tepüpuvüresixi peru xi-
 cusixi tepüvarayeitüva yumüireme, tixaütü
 tepücatehexeiya peru naitü pütitapini.

11 'Aixüa 'iyaricü tepütexecuxaxatüva
 Curinitutari, yeme ta'iyari 'apüneüna que
 temütexenaqui'erie.

12 Que temütexexeya, ta'iyari pücasaipüne, xeme
 püta xepüyusaipüna yu'iyarisie.

13 Mericüte, netüriyama que
 nemütivacühüaveniqueyu, müpaü nepütixetahüave,
 yaxaicüa xequeteneuyuri que temüxeyurie,
 xe'iyari 'amütanerecü.

Cacaüyari mayeyuri tuquieya que temütehüme

14 Yuri memücate'erie vahamatü
 xepücayuxeviriyani. Titari rexeiya tita mütiheiserie
 tita 'aisica mütitisanamatü. Que tiyuxevini
 hecüariyamatü yüriya.

15 Que meteyu'enie Cürisitu xeime cacaüyari 'axa
 mü'anematü. Tita tinaque tevi yuri müti'eriesie
 'axeicüa yuri mücati'eriesie.

16 Cacaüyari tuquitana que metenaque tetexi
 cacaüyarixi. Pücayüvesietü. Tame Cacaüyari
 mayeyuri tuquieya tecanihümetüni, que mutayü
 Cacaüyari,

Vahesüa neniucaimücü
 Vasata neniuyeicamücü
 Vacacaüyari nepühücütüni,
 Müme neteüterima mepühümetüni.

17 'Ayumieme müpaü paine,
 Vasata xequenayecüneca,
 Xequeneyupata
 Canaineni Ti'aitame,

Xepüca'imayüani
 Tita mücati'itiya.
 Xüca müpaü xeteyurieca
 Neri nenixetanaqui'erimücü
¹⁸ Xe'uquiyari necanayeimücü,
 Xeme nenivema
 'Uquisi 'ucari
 Xecanacünicuni
 Canaineni Ti'aitame
 Nai mütürücaüye.

7

¹ Mericüte nenaqui'erima, müpaü
 temüte'utahüavariécü quename müpaü tiyurieni,
 tepüta'itieca naime mütiyusevixima tavaiyarisie
 ta'iyarisie. Tepaye'axüaximeni tepasietü
 Cacaüyarisie mieme, teteheiyehüvirietü.

*Papuru que mütiyutemaviecai, Curinitutari
 mete'uhayevacu que memüteyuriecai*

² Yu'iyari 'axequeneutaneriya
 xemütasinaqui'eriecacü. Ni xeime 'axa tepüca'uyuri,
 tixaü tepücate'inavairi xeime, tepüca'icuanaxü ni
 xeime.

³ Müpaü que nemaine, xehesie
 nemütiuhüpanicü 'asinepücahaine. Meripai
 müpaü nepütixecühüavecai quename ta'iyarisie
 texeha'eriva, quename 'axeicüa tetaxevi sepa
 temücuini sepa temayeyuyurini.

⁴ Müiremecü nepücan'e'iyaritüa xehepaüsita,
 cui 'aixüa nepüticuxata xehepaüsita. Sepa
 naimecü temü'uximatüarie, nepaye'a nenütüarietü,
 panayuhayeva netemavierica.

5 Mericüsü Maseruniya cuieyarisie te'u'axüaca tepüca'uxipivavecai tavaiyarisie, naimecü masi tecani'uximatüariecatüni. Ta'aurie pütüyucüinecai, tateüta tepümamacai.

6 Perusü que mü'ane Cacaüyaritütü müvanütüva müme memüyuheiverie, mücü cataniunütüani tameta, Titu munuacü.

7 Munuacü xeicüa pücatixaü, masi mücü munütüariecü xehepaüsitata tepunütüarie tame, taticuxaxatüvacacu Titu que xemütatexeiyaqueyu, que xemüteyuheiverie, que xemüteyumexütüa nehésie mieme. 'Ayumieme ne masi yemecü nepünetemaviecai.

8 Ne xapacü sepa nemüxe'uheiveritüa, yücü nepücatinecühüave. Sepa yücü nemütinecühüavecai 'ana, müpaü netimaitü mücü xapa müxe'uheiveritüacü siqueresü yapaümexa,

9 peru hicü masi nepünetemavie. Xemuheiveritüariecü, mücücü nepücanetemavie. Masi yaxete'uheiveritüarieca xemüte'uhayevaxücü que xemüteyuriecai, 'ayumieme nepünetemavie. Cacaüyari tixepitüacacu xecaniuheiveritüarieni, 'ayumieme tixaü xepücate'utümai yaxü müpaü temüte'uyuricü.

10 Xüca yuheiverieca Cacaüyari tip-itüacacu, pütihayeva que mütiyurienecai, pütavicueisitüarienita. Tihayevame que mütiyurienecai, tavori 'axa pücatiyücühüaveni yamütihayevaxücü. Me xüca yuheiverieca cuiepa memütama vahepaü xeicüa, püpitüarieni mumünicü.

11 Neuxei que mütiuyü quepauca Cacaüyari müxe'upitüa xemüyuheiveriecacü. Mücücü

xepuyuvaüri, mücü meta, xepüyutahecüataxü yuniuqui, xepüyuyehexü, xeputimama. 'Ana xepünesixeyacucai, xepüyumexüitüacai, 'aixüa xepiyuri naime. Naimecü xeniyuhecüatani xemü'itiyacü mücü que mütiyücü.

¹² Mericüte, müpaü nepütixe'u'utüiri, peru que mü'ane yu'iva 'axa muyuri neha'erivatü xeicüa nepücatiu'utüa, que mü'ane 'axa mu'itüarie neha'erivatü xeicüa nepücatiu'utüa. Xeme yücümana müpaü xemütemaicacü que xemüteyuvaüriya tahesie mieme Cacaüyari xexeyacacu, 'ayumieme yanepütü'utüa.

¹³ Müpaü mütiyücü, 'ayumieme tepunütüarie tame.

Mücü meta, tame müpaü tete'unütüarieca, masi vaüca tenitatemamaviecaitüni Titu müyutemaviecaicü, yunaitü cayuvatü xemipitüacü 'iyarieyasie.

¹⁴ 'Aixüa que nemütitaxatüa xehepaüsita, nepüca'uteviyasitüarie neniüqui hepaüsita. Masi yaxecüa yuri que temütexecuxaxatüvacai naimecü, müpaüta caniyuritücaitüni 'aixüa que temüte'itaxatüa Titu.

¹⁵ Mücüta cuini mieme masi canixenaqui'erieca xeha'erivatü yaxemütecahucü yunaitü, xeha'erivatü que xemüte'itanaqui'eri xe'umamatü xe'uyüyüacatü.

¹⁶ Neta nepünetemavi nemüyüvecü ne'iyari ne-meucayesacü xehepaüsita naimecü.

8

Tumini que memüte'ucuxeüri Cacaüyari teüterimama vahesie mieme

1 Tepütexetaxatüaniqueyu ta'ivama, Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaritü que mütivarupitüa müme memeyutixexeüriva Maseruniya cuieyarisie memütevamicuanicü hipame.

2 Vaücava mepü'inüasietüve me'uximatüarietü, peru cananayuhayevani vatemavierica. Sepa yemecü memüpuvüresixi, mepimüiriyaxü 'aixüa 'iyaricü que memütevamicuacai.

3 Que nemütiunierixü yanepütihecüata. Que memüteyüvavecäi xEICÜA nepücahaine, masi yemecü mepüca'uyuticueri que memütevamicuacai hipame. Yücümana

4 vaüriyarica metasipitüatü mecatani-
utavavirieni müpaü temütevatauniecü,
mevaparevietü memüyuxevinicü Cacaüyari
teüterimama vahamatü.

5 Que temütecu'erivacai müpaü
memüteyurieniquecaicü yamepücate'uyuri. Masi
meniyuyetuanü meri Ti'aitame mütiva'aitüanicü,
tameta temüteva'aitüanicü müpaü mütinaquecü
Cacaüyari.

6 'Ayumieme Titu vaüriyarica tecaniupitüani 'icü
'imiquieri müraye'atüanicü xeme xehesüata mücü
meripai misutüacü 'ixeürietü.

7 Vaücava naitü tinimüiriyarümeni xehesie
mieme que xemüteyurie, yuri xete'erietü, xete-
cuxatatü, xetematetü tita müreuyevese, naimecü
xeyuvaüriyatü texenaqui'eriecacu. Mericüte,
yaxeicüa 'icü 'imiquierita xequeneutimüiriya.

8 Netixe'aitüatü 'asinepüca'utaine hicü. Masi
hipatü müpaü memüteyuvaüriyacü, nex'e'inüatatü
nepaine, xüca hecüasieca quename xemeta xeteyu-
canaqui'erie.

9 Xeme müpaü xepütehetime 'aixüa que mütiuca'iyari Tati'aitüvame Quesusi Cürisitu. Mücü sepa müxicutücai, xehesie mieme puvüre nayuyeitüani, xeme xicusixi xemacü necü, 'iya puvüre matüacü.

10 'Icü hepaüsita que nemüticu'eriva müpaü netinixe'utaxatüani. 'Aicü xepuyuvaüri xemisutüanicü müpaü xeteyurietü, 'anata xepisutüa. Mericüte, hicü 'aixüa caniyümücü xehesie mieme xüca müpaü xeteyurieni,

11 xüca müpaü xete'aye'atüani que xemüteyurie. Xe'iyari que mü'anecai müpaü xemüteyuvaüriyanicü, müpaüta xequetenaye'atüaca, que xemüteyüvave.

12 Xüca ra'iyari yati'aneni, tita mürexeiya pünaqui'erivani, sepa tixaütü mücarexeiya.

13 Peru müpaü nepücahaine hipatü memü'icapiyanicü xeme xemücuanimasitüarienicü,

14 masi müyeyesitüarienicü hicü nepaine. Tita müranuyuhayeva xehesie mieme hicü, mücücü xequenivaparevieca müme memüteheuyehüva, mümeta 'uxa'atüni varie vahesie mieme 'anayuhayevame mücücü memüxeparevecacü xeme que xemüteheuyehüaca meyeyesitüarienicü,

15 yaxaicüa que müre'uxa, Que mü'ane vaüca mütiucuxeüri, püca'anayuhayevaxü. Que mü'ane 'es-iva mütiucuxeüri, tixaütü pücareuyehüacai.

Titu

16 Pamüpariyusi necanipitüaca que mü'ane Ca-caüyaritütü müpaü mipitüa Titu yu'iyarisie müpaü mütiyuvaüriyanicü xehesie mieme tahepaü.

17 Cataniu'enieni vaüriyarica que temüte'ipitüa, peru yemecü masi müyuvaüriyacaicü, yücümana xehesüa püyemie.

18 Hamatüana tenenunü'acuni ta'iva mümariva niuqui 'aixüa manuyüne que müticuxata, yunaitü memüyutixexeüriva memeitima naisarie.

19 Mücü meta, memüyutixexeüriva meca-nenayexeiya tahamatü muyeicanicü 'icü 'imiquieri manu'üiyanicü que temütehüritüarie, Ti'aitame hepaüsita 'aixüa müticuxaxasivanicü, temümasiücünicü tameta que temütetavaüriya.

20 Müpaü tepütetacuerivayurie, xevitü capa niuquixiecacü 'icü 'imiquieri hepaüsita que mütiivaücava cümana temühüritüarie.

21 Tita 'aixüa müti'ane, mücücü tepütamexütüa Ti'aitame que mütatixeiya, teüteri meta que memütatexeiya.

22 Vahamame tenenunü'acuni xeime ta'iva. Müixa te'ita'inüataca müiremecü, tepeitima que mütiyuvaüriya. Hicüsüta masi püyuvaüriya, müiremecü yuri müti'eriecü xehesie.

23 Titu hepaüsita, müpaü nepütixecühüaveni nehamatü müyuxevicü, nehamatü müti'uximayacü xehesüa. Ta'ivama vahepaüsita, müpaü nepütixecühüaveni memüyutixexeüriva vanü'arima memühümeçü, vacümana Cürisitu ve'eme mücuxasivacü.

24 'Ime xequenivahecüasitüiyani quename yuri que xemüteyucanaqui'erie, quename yuri 'aixüa que temütevacühüave xehepaüsita, xaüsie memeyutixexeüriva mexexeyacacu.

Tuminicü que memütevaparevieniquecai 'ivamarixi

1 Mericüsü, müpaü que xemüte'icuxeürie Cacaüyari teüterimama vahesie mieme, tavari niuqui pücaheuyevese mücü hepaüsita para nemütixeti'utüiriecacü.

2 Ne müpaü nepütimate que xemüteyuvaüriya, 'ayumieme 'aixüa nepütivacuxaxatüva Maseruniyatari xehepaüsita. Müpaü nepütivacühüave, 'Acaiyatari 'aicü mepüha'arisiecai müpaü memüteyuriecacü. Müpaü xemüteyumexüitüacü xeme mümeta mepüyumexüitüa yumüiretü.

3 Nenivaranunü'amücü ta'ivama capa xüanacüa 'ayanicü tita 'aixüa nemütivacuxaxatüva xehepaüsita, tita xemüte'ucuxeürie, mücü nexatatü. Peuyevese masi xemücuha'arisienicü yaxaicüa que nemütivacühüavecai xehepaüsita.

4 Maseruniyatari ne'utüma xüca me'u'axüani, müme xüca mexe'utaxeiyaque xecaha'arisiecame, tepütateteviyaniqueyu tame müpaü yuri tete'erieme xehepaüsita. Que xemüteyuteteviyaniqueyu xeme 'asitepüca'utiyuane.

5 'Ayumieme müpaü nepüticu'eriva meuyevesecü vaüriyarica nemüvapitüanicü ta'ivama memünesi'anuhaisitüiyacü xehesüapai, memüxecuha'arisitüanicü müpaü 'aixüa que xemüteyuriecucacü meripaitü xemüvamicüanicü hipame. Peuyevese mücuha'arisienicü xe'iyari ya'anecacu, yuhesie mieme xe'icueriecacu pücatixaü.

6 'Icü xEICÜa, que mü'ane 'esipaüme muca'esa 'icuerietü yu'imüari, 'esipaüme xEICÜa canica'isanamücü. Que mü'ane naimetatuatü mica'esa, mücü 'anayuhayevame püca'isana.

7 Yuxexuitü matüaripai yücümana que memüteheitima yu'iyarisie, müpaü mequeteheyurieca, mecayuheiverietü meviyariyecame mecayu'erietü, müpaü püta mequetevamicuani. Cacaüyari caninaqui'erieca que mü'ane yutemavietü mütivamicua.

8 Cacaüyari caniyüveni mimüiriyani tita mütixepitüa 'aixüa tiuca'iyaritä, manayuhayevanicü. Xüca müpaü 'aneni, yuheyemecü naitü müreyeveşe xepütehexeiyani, xepüyüvaveni 'aixüa xemüteyuriecacü naimesie,

9 que müre'uxa,
Canenuxürietüyani naisarie,
Tinivarumini memüteheuyehüacai,
Heiseriemecü yaticamietü
Tita mütiuyuri
Yuheyemecü 'epütiterive.

10 Que mü'ane 'imüari mimicua 'esame, 'icuai mütasimicua müticuaiyanicü, mücü püxemicuanita xeme, pütimüiriyani tita xemüte'uca'esa pixuaveritüani tita mütiutixuxuavere heiseriemecü yaxemütecahucü.

11 Naime hepaüsita xicusixi xepayeitüarieni yeme 'aixüa 'iyaricü xemütevamicanicü hipame. Que temüteyurie, müpaü xetevamicuayu, pamüpariyusi canipitüariyecamücü Cacaüyari.

12 Müpaü xetevaparevietü yu'uximayasicacü xepüvaraye'atüani que memüteheuyehüva Cacaüyari teüterimama hicü. Mücü heima 'aixüa püyünita, yumüiretü pamüpariyusi memipitüacü Cacaüyari.

13 Xeme xepümasiücü que xemüte'u'inüasie müpaü xemütevapareviecü. 'Ayumieme 'aixüa meniutiyaneni Cacaüyari hepaüsita

yaxemütecahucü, yaxaicüa que xemüteyuhecüata quename niuquisie xeteviya Cürisitu hepaüsita 'aixüa manuyünesie, 'aixüa 'iyaricü xemüvarumicü müme hipameta yunaime.

¹⁴ Mümerita xehesie mieme quepaucua memüyutineneviva mecanixehive'eriecacuni, Cacaüyari cui 'aixüa mütiuca'iyaricü xehesie mieme.

¹⁵ Pamüpariyusi quepitüarieca Cacaüyari, müpaü mütatiumicü que temücateyüvave yatemütehecüatanicü.

10

Papuru yuhesie mieme que mütiutaniu, que müreye'atüa yühürütüarica 'utaitü

¹ Neri Papuru nehücütütü vaüriyarica necanixepitüacaqueyu. Cürisitu mümaxiucü müca'ayu'eriyaçü, müpaü nepaine. Tahüxie te'utinierecacu tixaütü nepücatihücü xeniu xehesüa ne'uyeicatü, teva ne'uyeicatü nepane'eriya püta que nemütixecühüave xeniu. Yane' Janetü xeniu nepaine.

² Mericüte, nepüxevaviri mücaheuyevcanicü nemüxetahüavecü ne'ane'eriyatü xehesüa nenuame, sepa müpaü nemütimate, xüca 'aixüa 'aneme ne'erieca nemüyüvecü nemane'eriyanicü hipame vahepaüsita, vaisie teteviyatü te'u'uvame memütasi'erie, müme vahepaüsita.

³ Sepa 'atemu'uva tavaiyarisie, vaisie teteviyatü tepücatacuitüve.

⁴ Vaisie pücamieme cuya tepüaya cümana temütacuitüve. Pütürücavi püta Cacaüyarisie mieme, temica'unaxüanicü cuyaxi vaqui.

5 'Iyaritüarica tenica'unarümeni que memüteyücühüave teüteri, sepa que mütitita Cacaüyari müraye'unie memüca'imaicacü, mücü tecanica'unarümeni. Naime 'iyaritüarica tepanutahüva yamüticamienicü Cürisitu que maine.

6 Taheyemecü tepüha'arise temüvatatacuritüanicü yunaime memücayuvaüriya yamemütecahunicü, xe'aye'atüarieyu xeme yaxetecahutü.

7 Xequeneuxeiya tita xehüxie müraniere. Xevitü xüca yu'iyarise Cürisitusüa mieme yu'erieca, müpaüta masi yu'iyarise quetiyücühüaveni, mücü Cürisitusüa que mütimieme, tameta hesüana tepümiemete.

8 'Icü heiserie temexeiya tame, Ti'aitame müpaü pünetiupitüa nemüxetürücariyanicü, nemüxeca'unaxüanicü müpaü pücanetiupitüa. Mericüte, xüca 'esiva ne'anuyehaitürüveni ve'eme nenexatatü 'icü heiserie temexeyacü, nepücaneteviyani müpaü ne'utaitü.

9 'Aixüa pücaüni xüca nexemariutame ne'erivani xapacü.

10 Müpaü püraniuva, xapacü que maine pache pütürücavi, peru yuvaïyarisie 'uva 'uyeicatü 'asipücaüve, yuniuquisie püxani'eriva.

11 Müpaü quetiyücühüaveni que mü'ane müya maine, que temü'anene taniuquisie xapa teveni- etü teva te'u'uvatü, müpaü yaxaicüa tepüteyurieni 'ate'u'uvatü.

12 Mücü meta, tame tepücatavaüriya temütacayasanicü müme va'aurie, temüta'inüatanicü vahepaü te'ananetü, müme yuhesie mieme memüyuhecüata memümarivanicü. Müme masi memüyuti'inüatacü yu'inüaricü,

yücümana memüyuxeyacü meyu'inüatatüvetü, 'asimepücatemaivave.

13 Tame püta ve'emetete que temütetaxata, que müreyü haque temücahe'aitüarie 'asitepücahaitüca. Masi Cacaüyari que mütare'inüasiri, mana que müreyü tepütecuxata tetaxatatü. 'Asita xehesüapaitü tepu'inüasiyarie.

14 Xüca xehesüa tecahüritüaricaque, tepanuyehaitürüveniqueyu müpaü te'utiyuatü, peru tame meri tepu'axüa xehesüa niuqui Cürisitu hepaüsita 'aixüa manuyüne tecuxatatü.

15 'Ayumieme tahepaüsita que temütecuxata, que müreyü haque temücahe'aitüarie 'asitepücatecuxata. Hipatü que memüte'uximaya hepaüsita, 'asitepücahaitüca quename tame püta müpaü tete'uyuri tehaitü. Mücü meta, müpaü yuri tecateni'erieca xehesüa, quepaucua xemutixuxuavereni yuri xete'erietü, 'ana tepücasaipüneni xehesüa xEICÜa temüte'uximayacacü. Naisarie püta haque teme'inüasiyarie, mana tepüte'uximayaca.

16 'Asita xevaritapaitü niuqui 'aixüa manuyüne tepücxatani. Peru haque xevitü meye'atüa yühüritüarica que müre'inüasiyarie, 'asitepücahaitücani quename tame püta müpaü tete'uyuri.

17 Masisü niuqui que maine, Que mü'ane ve'eme müxatamücü, Ti'aitame quexatani ve'emetüme.

18 Que mü'ane yücümana müyuhecüata, mücü pücamasiücü que mütiu'inüasie, masi que mü'ane mütiuhecüata Ti'aitame, mücü püta pümasiücü que mütiu'inüasie.

11

Müme yacü xeicüa memütexaxatametetücai

¹ Xüca xenesitanevienique tüma yareutevitü mexi tevi 'asimücatimatepaü neticuxata 'esiva. Tasüari xepünesitanevieni.

² Cacaüyari que mütiyumexütüa xehesie mieme, neta müpaü nepütinemexütüa xehesie mieme, 'ayumieme müpaü nepaine. Nepüxeyetua xeimesüa, Cürisitumatü xemüyuxevinicü, yaxaicüa 'üimari mücaxuriqui que mütiviquitüariva 'uqui yuxevitü xeicüa mitivitünicü.

³ Ne nepüma capa xe'useviximarienicü que xemüteyücühüave yu'iyarisie, yaxaicüa mücü cu que müti'irüviyaxü 'Eva. Me xüca müpaü tiuyünique, xe'iyari pücayuxeviniqueyu, Cürisitusie xeicüa xepücateviyaniqueyu, xepüca'itiyacaqueyu.

⁴ Cari 'aixüa 'anemecü xecanitanevieni xüca xevitü nuani xeime Qesusi yücü mü'ane cuxatatü tame temüca'ixatacai, me xüca xecuxaxatüvani xeime 'iyari yücü mü'ane xeheixeyatü xemacü necü xemüca'itanaqui'erivave, me xüca niuqui 'aixüa manuyüne yücü mü'ane xecuxaxatüvani xemüca'itanaqui'erivavecai. Xüari xepinevie müya müticuxata.

⁵ Ne müpaü nepüticu'eriva, müme cuini mieme vaniu memünü'arisixi, müme tixaütü mepücatehexeyia neta que nemücareixeyia.

⁶ Sepa que mü'ane mücaniuepaü nemüticuxata, tevi 'asimücatimatepaü nepüca'ane que nemütimaive. Masi naimecü, que temü'anene yatepütexehécüasitüiya, yunaitü que memütatexeyia.

7 Me queri 'axa netiuyuri quepaucua tixaütü necatihücütütü nemaneyeitüa xeme püta tixaütü xehümetütü xemayeitüarienicü. Queri 'axa netiuyuri necaxecuetatütü nemüxecuxaxatüvanicü Cacaüyari niuquieya 'aixüa manuyüne.

8 Xaüsie memeyutixexeüriva nenivana-vanecaitüni yacütütü, vatumini nenaqui'erietü, xehesie mieme nemüti'uximayacü.

9 Xehesüa ne'uyeicatü quepaucua nemüreyehüacai, nepücaxe'uximatüacai ni xeime. Que nemüreyehüacai mepünete'umicuacai ta'ivama Maseruniasie memeyecü. Müpaü netiyurienetü naimecü nepücanetauniecäi nemüxe'uximatüanicü, müpaüta yaxaicüa nepütiyurieneni.

10 Yuri que maine Cürisitu, neta yuri nepaine. 'Ayumieme müpaü nepaine, yemecü nepücanenarieca müpaü netinexatatü naisarie 'Acaiya 'erisaruyarisie.

11 Titayari müpaü netinemate. Nemüxenaqui'eriecü 'ayumieme müpaü nepütinemate. Cacaüyari müpaü pütimate que nemütixenaqui'erie.

12 Que nemütiyuriene, yaxaicüa müpaü nepütiyurieneni. Müme memisütüaniqueyu tahepäü metexeyarietü, ve'emete que memüteyuxataniqueyu, müpaü netiyurienetü necanivanenasitüiyamücü müme.

13 Müya memü'anene mepüte'itava, yacü xEICÜA mecaninü'arisixitüni. Mepü'irümarisixi masi que memüte'uximaya, sepa memuyupata Cürisitu nü'arimama vahepaü memüteyuxexeyanicü.

14 Mücücü tepücahüxiya. 'Asita Cauyumarieta puyupata hecüaripa mieme niuqui tuayamepaü mütiyuxexeianicü.

15 'Ayumieme mariveme tepüca'erie xüca müme hesiena mieme memüte'uximaya me'uyupata, müme tita mütiheiseriesie mieme memüte'uximaya vahepaü memüteyuxexeianicü. Müpaü mepüte'aye'axüani, que memüte'uximaya müpaü mepüpitüarieni.

Papuru que mütiucuinixü nü'ari mühücütücaicü

16 Tavari müpaü nepütayüni, capa xevitü 'asinecatimaicame nesi'eriecacü. Mesü xüca müpaü neti'erivani, sepa 'asinemücatimate, siqueresü xequeneneutanaqui'erie, ve'eme nemünexatanicü 'esiva yacütütü.

17 Que nemüticuxata hicü, Ti'aitame que müticuxata 'asinepücahaine, masi que mü'ane 'asimücatimatepaü, que mü'ane ve'eme müyuxatapaü müpaü yuri ti'erietü yuhepaüsita, müpaü püta nepaine.

18 Yümüiretü ve'emete mepüyuxata tita yuvaiyarisie mütimieme meteha'erivatü xeicüa. Mericüte neta xüari vahepaü yacütütü ve'eme nepünexatani.

19 Cari xeme xepütemaivave, 'ayumieme xeyutemamavietü xepüvanevie müme 'asimemücatemate.

20 Xepinevie sepa xevitü müxeviya xemüte'uximayacü väüriyarica, sepa xepini mütxe'utixütüiri, sepa müxe'anaviviya, sepa müxetave'erie, sepa müxetavaya xehüxie.

²¹ Tame xeicüa müpaü temücaxeyuricaicü xüari xeniu tepüveraranicai, 'ayumieme xüari xeniu peuyevese neneteviyatü nemütaniuni.

Mericüte, tevi 'asimücatimatepaü neticuxatatü cuxi müpaü nepaine, xevitü que mütiyuvaüriya sepa cueriva'anemecü, neta müpaü nepüyüve sepa cueriva'anemecü.

²² Hepürayusixi teüteriyari metehüme. Neta nepühücü. 'Ixaherisixi teüteriyari metehüme. Neta. 'Aurahamisie meteyecü. Neta.

²³ Cürisitusie mieme mete'uximaya. 'Asimücatimatepaü nepaine, ne masi vaücava yanepüti'uximaya. Ne nepüvara'iva müixa neti'uximayatü masi, masi müixa ne'anutahüivatü, masi vaücava necuveivatü, masi müixa necueriva'aretü nemümünicü.

²⁴ Huriyusixi püresusixi que memütevarutiva xei veiyari meuyevecanicü huta teviyari veiyari müca'ayanicü, ne 'auxümexa müpaü nepu'itüarie.

²⁵ Haicacüa cüyecü nepeuceveiyaxü. Heiva neputuaxi tetexicü. Haicacüa haramarasie ne'uyeicacacu naviya pucayunixü. Xei tucari xei tucari nepuhauximecai 'amatiyevasio.

²⁶ Müixa ne'uyeicatü nehuyeta nepücueriva'ane, nemarima hatuxamesie, nemarima tenavayamete vacü, nemarima neteüterima vacü, nemarima teüteri memücahuriyusixi vacü, nemarima quiecarisie, nemarima macumavesie, nemarima haramarasie, nemarima müme 'ivamarixi memüyuterüva mete'itavatü, müme vacü.

²⁷ Neti'uximayatü ne'uxetü, tucari necahütü cusicü, neheuhacamütü neheuharimütü, tucari

necahütü 'icuaicü, neheuxerimütü nemavetü nepüyüane.

²⁸ Mücü pücanaitü, peru heimanata tucaricü nepüsaipüne, peuyevese nemüne'iyaritüanicü yunaitü memeyutixexeüriva vahesie mieme.

²⁹ Xevitü xüca veranini, neta neveranitü nepütinemaica. Xüca xevitü 'ucunuitüarieni, mucunuitüariécü nepüha'a neta.

³⁰ Mericüte xüca xeniu heuyeveca ve'eme müyuxatanicü, ne xüari ve'eme nepünexatani, que nemütiverani neticuxatatü.

³¹ Que mü'ane Ti'aitame Qesusi mücacaüyarieya mü'uquiyarieya, que mü'ane hepaüsita 'aixüa müticuxaxasiva, mücü müpaü pütimate nemücati'itavacü que nemaine.

³² Ramasicu quiecarisie 'Aretaxi quepauca müti'aitametücai, hesüana mieme 'isücame cuyaximame mepütehücai Ramasicutari vaquiecarí quitenie memünesiviyacü.

³³ Ne neputavicuei memücanesiviyacü, tesariya tenieyasie neheucatuiyaca quirivasie neyecaitü tesariya varita.

12

Que mütiupitüarie yuvaiyarisie mücuseivanicü

¹ Mericüte, xüari peuyevese ve'eme nemünexatanicü. 'Aixüa capüyüni siepüre, peru heinüsipaü que nemütianierixü, tita Ti'aitame masiücüme mürayeitüa, mücü hepaüsita nepüticuxatani.

² Ne nepimate tevi Cürisitusie mütiviya. Tamamata heimana nauca viyari 'anuyeyacu, nanutihanieni mücü muyuavisie Cacaüyarisüa yemecü.

'Asinepücatimate xüca 'iyarieya xeicüa 'utihanieni, me xüca vaiyarieya naitü 'utihanieni, Cacaüyari müpaü pütimate.

³ Mericüsü, müya 'aneme tevi nepümate, xüca 'iyarieya xeicüa 'utihanieni, me xüca vaiyarieya naitü 'utihanieni 'asinepücatimate, Cacaüyari müpaü pütimate,

⁴ peru panutihanie visi müracu'anesiepai. Niuqui ne'enieni müpasie tevi müpaü mücatayünicü, tevi heiserie mücahexeyacü müpaü mainenicü.

⁵ Mericüte müya 'aneme hepaüsita neticuxatatü ve'eme nepüxatani, peru necümana ve'eme nepücanexatani, me xüca nenexatani que nemütiverani nehaitü xeicüa.

⁶ Süricüte xüca nenevaüriyanique ve'eme nemünexatanicü, tevi 'asimücatimatepaü nepücatayüniqueyu, yuri nepaineniqueyu püta. Perusü nepücanevaüriya ve'eme nemünexatanicü, capa xevitü müpaü ticu'erivanicü quename yücü ne'ane, que münetixeiya que müneti'enie, müpaü neca'aneme capa 'eriecacü.

⁷ Capa ne'anuyehaitürüvenicü temavierica nera'erivatü ne'iyarisie, nera'erivatü marivemecü masiücütü que mürayeitüarie nehesie mieme, 'ayumieme nepupitüarie nevaiyarisie nemücuseivanicü. Cauyumarie tupirieya nepanayenü'aiyari munesicuvayanicü, capa ne'anuyehaitürüvenicü temavierica nera'erivatü.

⁸ Haicacüa vaüriyarica nenipitüani Ti'aitame 'icü hepaüsita, nehesie mayeyanicü.

⁹ Peru mücü müpaü pünetiutahüavixü, 'Aixüa netiuca'iyaritü que nemasiyuriene, tavari tixaü pepücareuyehüaca. Peveranicacu netürücariya

paye'atüariva. 'Ayumieme nenetemavietü masi nepünexatani que nemütiverani, Cürisitu türücariyaya nehesie müyuhayevanicü.

10 'Ayumieme nepeunaqui'a neveranitü 'axa neticühüavarüvatü nereuyehüatü netaveiyarietü nenetexienetü Cürisitusüa nemümiemecü. Müpaü nepütimate, quepaucua nemüverani, 'anari necan-itürücaüyeni.

Papuru que mütiyu'iyaritüacai Curinitutari memüyuyexexeürivacai vahepaüsita

11 Mericüsü tevi 'asimücatimatepaü neticuxatatü nenayani. Xeme xecümana peuyevacai müpaü nemütiyurienicü. Peuyevacai masi xemünesihecüatanicü xeme püta que nemütimariva. Haquevari müme cuini mieme vaniu memünü'arisixi tixaütü mepücatehexeiyaya, neta que nemücareixeiyaya, sepa tixaütü nemücatihücü.

12 Siqueresü 'inüari cümana Cacaüyari nü'arieya mümasiücü puyü xehesüa, naimecü netiucua'enivacacu, naimesie 'inüari neveviacacu mamarivavemecü türücaüyemecü.

13 Ne necümana nepücaxe'uximatüacai tumini hepaüsita. Xüari müpaü netiyurienetü necaxe'uximatüatü, 'axa nepüxe'uyuri xeniu, yanetivavavirietü hipame xaüsie memeyutixexeüriva, 'axa nepücavaruyuri xeniu. Xequeneteneuyehüviri müpaü xeniu 'ana nemüxe'uyuricü.

14 Camüsü hicü hairieca nepüha'arisie xehesüa nemüyemiecü. Tavari nepücaxe'uximatüani. Nepücatihive'erie xepini, tucari xemexeiyanicü püta nepütihive'erie. Vaüriyarica pücaheuyevese

türi meme'ücacü yu'uquiyarima vahesie mieme, va'uquiyarima püta yutüriyama vahesie mieme meme'ücacü peuyevese.

¹⁵ Nesü nenetemavietü nepixütüani naime nemürexeyia, sepa yemecü nemutaxütüarieni ne, xeme xe'iyari 'aixüa mü'itüarienicü. Perusü xüca cuini mieme nexenaqui'erieca, queri 'esiva xeicüa netinaqui'eriva мүсүсү.

¹⁶ Mericüte xeniu cuini mieme nepücaxeyiyacai. Perusü xüari xeniu 'irümarü nemühücücü nenixetaviviyani nexe'irüviyatü.

¹⁷ Mericü мүme nemüvareutanü'axüa xehesüa, queri nexera'ivaxü vacümana. Pücatixaüsietü.

¹⁸ Ne vaüriyarica nenipitüani Titu, hamatüana neneinü'ani мүсү ta'iva xeime. Mericüte, que tixeha'ivaxü Titu. Havaicü. Camü yaxeyicüa tecate'u'iyari que temüte'u'uva, taqueta catiyuxevitütü. Puyuxevi.

¹⁹ Xüari müpaü xepütecü'eriva quename 'icü niuquicü naimecü tahesie mieme te'utiniuca xemütasi'enienicü xeme. Pücatixaüri. Masi Cacaüyari tasixeyiacacu, Cürisitusie teteviyatü, müpaü püta tepütecuxata. Tanaqui'erima naime que temüteyurie, xemütürücariyarienicü pü'ayumieme.

²⁰ Nepüma xeicüa capa nenuame nexeyucaxeyiacü que mücanetinaque xe'aneneme, xemerita capa xenesi'ucaxeyiacü que mücatixenaque ne'aneme. Nepüma capa xeyucuitüvenicü, capa xeyü'ütesatüvenicü, capa xe'uyuhecatüvenicü, capa xetecuvautüvenicü hipame xemüvara'ivanicü, capa xevaruniuquimanicü hipame, capa yunacata

xeyuniuquimanicü, capa xeteyucatave'eriecacü, capa xeyuxamuruyanïcü.

²¹ Nepüma nenuayu tavari capa necacaüyari tixaütü necatihücütüme nesi'ayeitüanicü xehesüa ne'uyeicacacu, capa neneheiveriecacü nevara'erivatü yumüireme 'ana meripai 'axa memüteyuriecai yamemücatehayevaxü 'axa que memüteyuriecai meca'itiyatücaitü, mevacumaüvatü que mü'ane mücayü'üya mücayücüna, meyutatuatü memürucuyatüvenicü que memüteyucahive'erie.

13

Teutüarica

¹ Hairiecarî neniymieximeni xehesüa hicü. Yuhutatü ya yuhaicatü memunenierixü vani-uquicü naitü niseiriyariemücü.

² Meripai müpaü nepütivarutahüavixü müme 'ana 'axa memüteyuriecai xehesüa ne'uyeicacacu hutarieca nemunua, hicüta xehesüa neca'uyeicatü yaxaicüa müpaü nepütivacühüave hipameta yunaime, tavari xüca nenuani nepücavahayeva.

³ 'Inüari xepüvava quename Cürisitu 'u'inüasie maniuca neticuxatacacu ne, 'ayumieme nepücavahayeva. Mücüri pücoverani que müxeyuriene, masi canitürücaüyeni xehesie tiviyatü.

⁴ Sepa curuxisie mumierie müveranicaicü, Cacaüyari mütürücaüyecü canayeyuriniri masi. Tameta sepa hesiena temüteviya tepüverarani, masi Cacaüyari mütürücaüyecü hesiena teteviyatü tepayeyuyurini texeparevienique.

5 Xequeneuyu'inüata xüca 'acu 'axe'u'uvani yuri xete'erietü me xüca catixaütüni. Xequeneyu'iyaritüaca xüca 'acu müpaü xete'u'inüasieni. Yuxexuitü yu'iyarisie tietü xecayumaica que xemü'anene, Quesusi Cürisitu xehesie mütiviyacü. Müpaü xüari xepütemate yuhepaüsita, me xüca xexani'erivani xEICÜA.

6 Neri nepüta'icueva yuri neti'erietü quename müpaü xetehetimani, quename tame tecaxani'eriva.

7 Nenevieri tepipitüa Cacaüyari, xeme 'axa xemücateyuriecacü haquevasü. Müpaü tepücate'ivaviri teüteri memü'inüasie vahepaü temütetaxexeyanicü xEICÜA, masi xeme 'aixüa xemüteyuriecacü püta müpaü tepüte'ivaviri, sepa tame xani'erivamete temü'eriva.

8 Tame türücariya tepücahexeiya tem-eye'uniecacü tita yuri müraine, tita yuri mürainesie mieme temüte'uximayacacü xEICÜA türücariya tepexeiya.

9 'Ayumieme tepütatemamavie quepaucua temüverarani tame, xeme püta xetürücavicacu. Müpaüta tepütetaneneviva, xemaye'atüarienicü xeme.

10 'Ayumieme müpaü nepütiuti'utüa xehesüa neca'uyeicatü, xehesüa nenuame türücaüyemecü nemücatiyurienenicü, sepa heiserie nemexeyia müpaü nemütiyurienenicü. Ti'aitame mücü heiserie pünesi'upitüa nemüxetürücariyanicü, nemüxeca'unaxüanicü müpaü pücanetiupitüa.

11 Mericüte ne'ivama, xequeneyutemamavieca. Xequenaye'axüaca xemümanesiquitüarieni. Xequenene'enieca que nemütixetuica. Xe-

queneyuxevini que xemüteyücühüave yu'iyarisie.
 'Aixüa xequeteneyuxeiyani. Müpaü xüca
 xeteyurieca, que mü'ane Cacaüyaritütü mütasipitüa
 temütetacanaqui'eriecacü temüca'uximatüariecacü
 ta'iyarisie, mücü xehamatü caniyueicamücü.

¹² Xequeneyuvaüritüaca xeyuviyatü Cacaüyari
 teüterimama xemühümecü.

¹³ Cacaüyari teüterimama yunaitü menixe-
 vaüritüaca.

¹⁴ Ti'aitame Qesusi Cürisitu 'aixüa
 quetiuca'iyarini yunaime xehesie mieme,
 Cacaüyari quexenaqui'erieca, 'Iyari Mütiyupata
 quexetaxeviriya yunaime.

**Cacaüyari niuquieya xapayari türatu hecuame
hepaüsita tati'aitüvame tasivicueisitüvame
Qesusi Cürisitu mi'atüa
New Testament in Huichol (MX:hch:Huichol)
El Nuevo Testamento de nuestro señor y salvador
Jesucristo**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Huichol

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3